

Konkurssiain neuvottelukunta

Suositus 14

30.10.2019

Konkurssin raukeaminen

Sisällys

Konkurssin raukeaminen	0
1 Konkurssilain tavoitteet	2
2 Konkurssin raukeamisen edellytykset	2
2.1. Pääsääntö	2
2.2 Poikkeukset	3
3 Konkurssin raukeamista koskeva esitys ja hakemus.....	3
3.1 Esityksen tekeminen.....	3
3.2 Hakemuksen tekeminen	5
4 Kustannusten vastattavaksi ottamine	5
4.1 Yleistä.....	5
4.2 Rajoitettu kuluvastuu	6
5 Omaisuuden myyminen raukeavassa konkurssipesässä	7
6 Oikeudenkäynnit raukeavassa konkurssipesässä	8
7 Pesähoitajan palkkio	8
8 Pesähoitajan ilmoitukset konkurssin raukeamisesta	9
9 Kirjanpitoaineiston luovuttaminen velalliselle	10
10 Pesähoitajan tilintekovelvollisuus konkurssin rautessa	10

1 Konkurssilain tavoitteet

Konkurssi tulee määrätä raukeamaan, kun pesän varat eivät riitä konkurssikustannuksiin tai kun velkojille tuleva kertymä arvioidaan vähäiseksi. Jos käytännössä kaikki konkurssipesän varat menisivät täytäntöönpanokustannuksiin, konkurssin jatkamista ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Velkojille jää joka tapauksessa mahdollisuus turvautua ulosottomenettelyyn. Raukeavassa konkurssimenettelyssä ei tule järjestää velkojainkokousta ilman erityistä syytä.

Konkurssi voi jatkua myös siten, että velkoja ottaa vastatakseen konkurssimenettelyn kustannuksista. Velkoja voi rajoittaa sitoumustaan niin, että velkoja vastaa vain osasta konkurssimenettelyn kustannuksista.

Velallisen toiminnan selvittämiseen käytettävissä oleva aika jää konkurssin rautessa usein lyhyeksi ja on mahdollista, että selvitystoimet jäävät puutteellisiksi. Konkurssin raukeamisen vaihtoehtona konkurssia voidaan jatkaa julkisselvityksenä, jos siihen havaitaan olevan erityisiä syitä velallisen toimintaan kohdistuvien selvitystarpeiden vuoksi. Mikäli pesänhoitaja havaitsee syitä julkisselvitykseen siirtymiseen, suositellaan pesänhoitajaa olemaan yhteydessä asiasta konkurssiasiamiehen toimistoon mahdollisimman pian.

2 Konkurssin raukeamisen edellytykset

2.1. Pääsääntö

Pesänhoitajan on tehtävä hakemus konkurssin raukeamisesta, jos konkurssipesän varat eivät riitä konkurssimenettelyn kustannusten suorittamiseen eikä kukaan velkojista ota kustannuksista vastatakseen taikka jos velkojille konkurssipesän varoista tuleva kertymä jäisi niin vähäiseksi, ettei konkurssin jatkamista voida sen vuoksi pitää tarkoituksenmukaisena. Hakemuksen konkurssin raukeamisesta voi tehdä myös velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies (KonkL 10:2).

Velkojille tulevalla kertymällä tarkoitetaan muille kuin panttivelkojille (separatistivelkojille) tulevaa jako-osuuskertymää. Panttivelkojathan voivat käyttää realisointioikeuksiaan konkurssin ulkopuolellakin. Velkojille tuleva kertymä on vähäinen silloin, kun konkurssimenettelystä aiheutuvat

kustannukset eivät ole järkevässä suhteessa konkurssin jatkamisesta odotettavissa olevaan taloudelliseen hyötyyn.

Täysimittaisen konkurssin toisen vaiheen tavanomaiset kustannukset ovat yleensä enemmän kuin 7000 euroa. Velkojille tulevan kertymän tulisi pääsääntöisesti olla enemmän kuin konkurssin jatkamisesta aiheutuvat tavanomaiset kustannukset. Kertymän tulisi yleensä olla useita tuhansia euroja ja pesän vapaiden varojen noin 25 000 euroa.

2.2 Poikkeukset

Konkurssimenettelyn jatkaminen voi vähävaraisessakin konkurssissa poikkeuksellisesti olla tarkoituksenmukaista jos

- velkojilla ei ole pesän omaisuuden arvoa vastaavaa ulosottooperustetta ja pesän likvidejä varoja jouduttaisiin sen vuoksi luovuttamaan velalliselle, tai
- siihen on syynä velallisen toiminnan erityinen selvittämistarve taikka rikos- tai takaisinsaantivastuun toteuttaminen.

Konkurssimenettelyä voidaan jatkaa myös, jos pesään on kertymässä merkittävästi varoja, jotka konkurssikustannukset ylittävältä osin tultaisiin kokonaisuudessaan tai pääosin käyttämään konkurssikustannuksista erillisten massavelkojen (esim. palkkavelat) maksamiseen. Vaihtoehtona voi olla konkurssin raukeamishakemuksen vähäinen pitkittäminen varojen kerryttämiseksi massavelkojen maksamiseen.

3 Konkurssin raukeamista koskeva esitys ja hakemus

3.1 Esityksen tekeminen

Pesänhoitajan tulee raukeamisesityksessä selvittää, mitä kustannuksia ja palkkioita pesänselvityksestä, omaisuuden hoidosta ja sen realisoinnista aiheutuu, ja mikä omaisuuden realisointitulos todennäköisesti tulee olemaan. Pesänhoitajan tulee antaa selvitys siitä, mitä varoja pesässä on jäljellä siinä vaiheessa, kun konkurssi raukeaa sekä esittää arvionsa omaisuuden todennäköisestä myyntiarvosta.

Jos pesän varattomuus on ilmeistä, pesänhoitaja voi esittää arvionsa summittaisena. Jos taas pesässä on varoja vähäistä enemmän, konkurssin

jatkamisen tarkoituksenmukaisuuden arvioimiseksi on tärkeää, että arvio omaisuuden arvosta samoin kuin konkurssimenettelyn kustannuksista on eritelty ja mahdollisimman realistinen. Vastaavat selvitykset pesänhoitajan on toimitettava tuomioistuimelle sen pyynnöstä, jos raukeamishakemuksen on tehnyt muu kuin pesänhoitaja. (KonkL 10:2)

Neuvottelukunta suosittelee, että pesänhoitaja liittää konkurssin raukeamista koskevaan esitykseensä eritellyn laskun toimenpiteistään ja tilityksen konkurssipesän tuloista ja menoista. Pesänhoitajan on toimitettava esitys konkurssin raukeamisesta suurimmille velkojille tiedoksi kuukauden kuluessa pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta ja, jos aihetta on, tiedusteltava velkojilta, ottavatko nämä vastattavakseen konkurssimenettelyn kustannuksista. Esitys liitteineen toimitetaan samaan aikaan myös velalliselle sekä konkurssiasiamiehelle konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään (Kosti).

Jos konkurssin raukeamisen edellytyksiä ei voida arvioida asetetussa kuukauden määräajassa, esitys konkurssin raukeamisesta on toimitettava velkojille ilman aiheetonta viivytystä ja ilmoitus viivästyksen syystä on tallennettava Kostiin. Neuvottelukunta suosittelee, että pesänhoitaja ilmoittaa merkittävästä viivästyksestä myös konkurssituomioistuimelle.

Ennen esityksen tekemistä voi olla tarpeen esimerkiksi tarkemmin selvittää velallisen toimintaa, realisoida omaisuutta tai hoitaa oikeudenkäyntejä. Nämä voivat olla syitä, joiden vuoksi raukeamisesitystä ei voida tehdä asetetussa määräajassa. Huomioon on otettava myös se, että konkurssin raukeamisen jälkeen pesänhoitajalla ei ole enää toimivaltaa.

Pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että velkojille jää riittävästi aikaa harkita kuluvastuuseen sitoutumista ja että konkurssiasiamiehelle jää riittävästi aikaa harkita julkisselvityksen aiheellisuutta ennen kuin pesänhoitaja toimittaa hakemuksen tuomioistuimeen. Suositeltava aika on vähintään kaksi viikkoa. Esityksen yhteydessä on mainittava päivämäärä, jonka jälkeen pesänhoitaja tulee jättämään hakemuksen tuomioistuimelle.

Jos esitys konkurssin raukeamisesta tehdään poikkeuksellisesti valvontapäivän jälkeen, pesänhoitajan on ilmoitettava esityksestä kaikille velkojille, jotka ovat valvoneet saatavansa.

3.2 Hakemuksen tekeminen

Pesänhoitajan on haettava tuomioistuimelta konkurssin raukeamista ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun suurimpia velkojia on kuultu.

Hakemuksessa on mainittava velkojat, joilta pesänhoitaja on tiedustellut konkurssikustannusten vastattavaksi ottamista. Siitä on myös käytävä ilmi, milloin esityksestä on annettu tieto velalliselle, suurimmille velkojille sekä konkurssiasiamiehelle. Hakemus tallennetaan Kostiin.

4 Kustannusten vastattavaksi ottamine

4.1 Yleistä

Velkoja voi ottaa konkurssimenettelyn kustannukset vastattavakseen ilmoittamalla siitä pesänhoitajalle (KonkL 10:6.1). Mahdollista on myös, että velkojat sitoutuvat kuluvastuuseen yhdessä, jolloin heidän tulee sopia keskinäisestä vastuunjaosta.

Konkurssimenettelyn kustannuksina pidetään tuomioistuinmenettelystä perittäviä oikeudenkäyntimaksuja, pesänhoitajan palkkiota sekä pesän selvityksestä ja hoidosta aiheutuvia muita kustannuksia arvonlisäveroineen. Pesän selvityskustannuksiin kuuluvat pesänhoitajan palkkion ohella mahdollisen erityistarkastuksen kustannukset ja erillisoikeudenkäyntien vaatimat asianajopalkkiot. Pesän hoitokustannuksia ovat omaisuuden säilytyksestä ja vakuuttamisesta aiheutuvat kustannukset. Konkurssimenettelystä aiheutuvien kustannusten lisäksi kuluvastuu ei koske pesän muita massavelkoja, kuten esimerkiksi irtisanomisajan palkkoja. Vastuu ei kata myöskään oikeudenkäynnin vastapuolelle maksettavaksi tuomittavia oikeudenkäyntikuluja, ellei toisin erikseen sovita.

Pesänhoitajan on tiedusteltava velkojilta, ottavatko nämä vastattavakseen konkurssimenettelyn kustannuksista, jos pesänhoitajan käsityksen mukaan pesään olisi saatavissa varoja takaisinsaannilla tai muulla perusteella taikka jos siihen on aihetta velalliseen kohdistuvien rikosepäilyjen tai muiden selvitystarpeiden vuoksi. Pesänhoitaja voi tiedustella velkojien halukkuutta kustannusvastuuseen heti, kun käy selville, että pesän varoin konkurssia ei pystytä saattamaan loppuun.

Pesänhoitajan on syytä vaatia velkojan sitoumus aina kirjallisena ja yksilöitynä. Sitoumuksen on oltava niin kattava, että sen voidaan olettaa riittävän konkurssimenettelyn loppuunsaattamiseksi tarvittaviin kustannuksiin.

4.2 Rajoitettu kuluvastuu

Kuluvastuuseen sitoutuva velkoja voi etukäteen rajoittaa vastuutaan. Velkoja voi ilmoittaa, että velkojan vastuu on voimassa vain sen ajan, jonka kuluessa velkojan sitoumuksessa yksilöidyt toimenpiteet on suoritettu. Tänä aikana velkoja vastaa paitsi yksilöimiensä toimenpiteiden kustannuksista, myös muista konkurssimenettelyn kustannuksista.

Vastuun rajaus ei saa loukata velkojien yhdenvertaisuutta, ja sen on oltava menettelyn jatkamisen kannalta tarkoituksenmukainen. Velkoja ei sitoumuksessaan voi rajoittaa kuluvastuutaan johonkin rahamäärään. Selvää on, että kustannusarviosta voidaan ja siitä tuleekin sopia. Velkoja ei voi sitoumusta antaessaan myöskään edellyttää, että vain määrätyt erillistoimenpiteet suoritetaan. Sallittu on kuitenkin vastuun rajaus, jonka mukaan velkoja ei vastaa myöhemmin päätettävien erillistoimenpiteiden kustannuksista. Pesänhoitajan on varmistuttava siitä, että kuluvastuun rajaus vastaa täsmällisesti velkojan tarkoitusta.

Pesänhoitaja ei saa hyväksyä velkojan ilmoitusta kulujen vastattavaksi ottamisesta, jos velkoja on rajannut vastuutaan konkurssilain vastaisella tavalla. Jos pesänhoitaja epäilee velkojan maksukykyä, pesänhoitajan tulee vaatia sitoumukselle vakuus.

Rajoitetun kuluvastuun hyväksyttävyyteen vaikuttavat myös pesässä muutoin olevat varat. Vaikka velkoja sitoutuisi kuluvastuuseen, konkurssin jatkaminen voi silti olla epätarkoituksenmukaista esimerkiksi tilanteessa, jossa on ilmeistä, että pesään ei ole saatavissa kuin vain hyvin vähän varoja.

Jos pesänhoitaja katsoo, että velkojan ilmoitusta vastattavaksi ottamisesta ei voida sellaisenaan hyväksyä, tai jos velkoja ei aseta vaadittua vakuutta tai jos konkurssin jatkamista ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, pesänhoitaja tai velkoja voi saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi, voidaanko ja millä ehdoin velkojan

sitoumus hyväksyä (KonkL 10:6.3).

Velkoja voi ottaa kuluvastuun jostain täysimittaiseen konkurssiin siirtymisen jälkeen päätettävästä erillistoimenpiteestä. Velkoja ei tällaisen kuluvastuun ottaessaan vastaa muista konkurssimenettelyn kustannuksista.

5 Omaisuuden myyminen raukeavassa konkurssipesässä

Päätösvalta konkurssipesään kuuluvan omaisuuden realisoinnista kuuluu yleensä velkojille. Velkojat voivat siirtää päätösvalan omaisuuden realisoinnin osalta pesänhoitajalle, joka oikeutetaan myymään omaisuus parhaaksi katsomillaan ehdoilla lain ja hyvän pesänhoitotavan mukaisesti.

Jos on ilmeistä, että konkurssi tulee raukeamaan, omaisuus on myytävä parhaaseen mahdolliseen hintaan pesän massavelkojen kattamiseksi. Pesän kaikki omaisuus myydään, jos se on pesän ja velkojien edun mukaista, vaikka realisoinnista kertyisi varoja enemmän kuin välttämättömiin kuluihin tarvitaan. Pesänhoitajan on ennen myyntiä mahdollisuuksien mukaan pyrittävä kuulemaan suurimpia velkojia.

Pilaantuva tai arvoltaan muutoin nopeasti aleneva omaisuus on pesänhoitajan päätöksin myytävä viivytyksettä mahdollisimman hyvän realisointituloksen turvaamiseksi. Tilanne on sama myös silloin, jos omaisuuden säilyttämisestä aiheutuisi pesälle huomattavia kustannuksia, joita ei voitaisi kattaa omaisuuden myyntihinnasta realisoinnin pitkittyessä.

Velallisen edut on otettava pesän selvityksessä ja hoidossa asianmukaisesti huomioon. Jos on ilmeistä, että luonnollisen henkilön konkurssi tulee raukeamaan, tulee pesänhoitajan erityisesti harkita realisoinnin tarkoituksenmukaisuutta. Esimerkiksi luonnollisen henkilön puoliksi omistaman ja omana asuntonaan käyttämän kiinteistön realisointi ei yleensä ole raukeavassa konkurssissa tarkoituksenmukaista.

Hyvä pesänhoitotapa vaatii, että panttiomaisuuden hoidosta ja siitä aiheutuvien kustannusten maksamisesta sekä realisointitavasta sovitaan mahdollisimman aikaisessa pesänhoidon vaiheessa. Konkurssipesän asianmukaisen selvityksen kannalta on usein tarkoituksenmukaista, että konkurssipesä pantinhaltijan pyynnöstä myy myös pantatun omaisuuden, vaikka konkurssimenettely tulee raukeamaan. Pesänhoitajan tulee tällöin

varmistua siitä, että pantinhaltija antaa ennen kauppaa konkurssilain 12 luvun 9 §:n mukaisen ilmoituksen ja että pantinhaltijan saatavaa voidaan pitää selvänä ja panttausta päteväenä.

Konkurssin oikeusvaikutusten lakatessa pesänhoitajan on ilmoitettava siitä ulosottomiehelle ja varattava tälle tilaisuus kohtuullisessa ajassa ulosmitata se velallisen omaisuus, jota ei tarvita konkurssikustannusten ja muiden konkurssipesän velkojen maksamiseen. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos se on varojen vähäisyyden tai muun syyn vuoksi ilmeisen tarpeetonta esim. silloin, kun omaisuus on pantattu täydestä arvostaan. Pesänhoitajan on luovutettava velalliselle omaisuus, jota ei ulosmitata.

6 Oikeudenkäynnit raukeavassa konkurssipesässä

Pesänhoitajan on selvitettävä heti konkurssin alettua velalliselta, tämän palveluksessa olevalta, avustajalta ja velallisen asiapapereista, onko velallisella vireillä olevia oikeudenkäyntejä. Pesänhoitajan tulee jatkaa oikeudenkäyntiä, jos se on pesän kannalta tarkoituksenmukaista. Pesänhoitaja voi tarvittaessa pyytää määräpäivän siirtämistä selvittääkseen velkojen kannan oikeudenkäynnin jatkamiseen ja mahdolliseen kuluvastuuseen. Jos pesä ei jatka oikeudenkäyntiä, pesänhoitajan tulee viipymättä informoida velallista tämän oikeudesta jatkaa itse oikeudenkäyntiä.

Konkurssin oikeusvaikutukset lakkaavat pääsääntöisesti välittömästi, kun tuomioistuin antaa päätöksen konkurssin raukeamisesta. Velalliseen kohdistuvassa rikosprosessissa asianomistajan puhevaltaa käyttää tällöin kukin velkoja itsenäisesti.

7 Pesänhoitajan palkkio

Raukeavassa konkurssissa ei tule järjestää velkojainkokousta yksinomaan pesänhoitajan palkkion vahvistamiseksi, sillä palkkiosta päättää tuomioistuin.

Pesänhoitajan on konkurssin rautessa esitettävä tuomioistuimelle toimenpiteistään eritelty lasku. Jos pesänhoitaja vaatii palkkion suorittamista valtion varoista, hänen tulee esittää selvitys korvauksen

maksamiseen käytettävissä olevista konkurssipesän varoista. Pesänhoitajan palkkiota koskee neuvottelukunnan suositus numero 13.

Pesänhoitajalla on oikeus pidättää konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta palkkion ja korvauksen maksamista varten sekä myydä omaisuus ja ottaa saatavansa myyntihinnasta (KonkL 10:4). Pesänhoitaja on pidätysoikeutensa johdosta separatistivelkoja konkurssipesän muihin massavelkoihin nähden. Pesänhoitaja ei voi periä saatavaansa velalliselta konkurssin raukeamisen jälkeen (KonkL 16:3).

Pesänhoitajalle maksetaan palkkiona ja kustannusten korvauksena pesäluettelon ja velallisselvityksen laatimisesta valtion varoista enintään 1 000 euroa. Jos pesänhoitaja tekee KonkL 14:5.4:ssä tarkoitettuun rikosepäilyyn perustuvan ilmoituksen poliisille, hänelle voidaan siihen liittyvästä lisätyöstä maksaa valtion varoista palkkiota ja kustannusten korvausta enintään 600 euroa. Palkkiota ja korvausta maksetaan valtion varoista vain siltä osin kuin konkurssipesän varat eivät riitä palkkioon ja korvaukseen (KonkL 10:4 ja 10:5). Valtion varoista maksettavasta korvauksesta huolimatta velkoja voi maksaa pesänhoidosta erikseen palkkiota.

Laissa säädetty palkkio ei sisällä arvonlisäveroa vaan se on lisättävä edellä mainittuun määrään. Palkkiolla ei ole tarkoitus kattaa myöskään tuomioistuimen konkurssiasiaissa perimiä maksuja, sillä ne ovat konkurssipesän velkaa, josta pesänhoitaja ei vastaa. Pesänhoitaja voi pyytää, että tuomioistuin vapauttaa vähävaraisen konkurssipesän ko. maksuvelvollisuudesta (Tuomioistuinmaksulaki 7 § 2 mom).

8 Pesänhoitajan ilmoitukset konkurssin raukeamisesta

Pesänhoitajan on viipymättä ilmoitettava konkurssin raukeamisesta sille viranomaiselle ja rekisterinpitäjälle, jolle pesänhoitaja on ilmoittanut konkurssin alkamisesta (Oikeusministeriön asetus konkurssiasioista 502/2004 2 § ja 4 §). Pesänhoitajan on ilmoitettava konkurssin raukeamisesta velalliselle ja velkojille. Päätös konkurssin raukeamisesta on tallennettava Kostiin.

9 Kirjanpitoaineiston luovuttaminen velalliselle

Konkurssin raukeamista koskevan päätöksen tultua lainvoimaiseksi pesänhoitajan on luovutettava velallisen kirjanpito tositteineen velalliselle, jollei konkurssiasiamies tai esitutkintaviranomainen vaadi aineistoa tarkastusta varten haltuunsa. Jos kirjanpitoaineisto postitetaan velalliselle, pesänhoitajan on todisteellisesti varmistuttava siitä, että velallinen on saanut lähetyksen haltuunsa. Lisäksi pesänhoitajan on hyvä kirjanpitoaineistoa luovuttaessaan informoida velallista sen säilytysvelvollisuudesta esimerkiksi palautuskuittaukseen sisältyvällä tätä koskevalla maininnalla.

10 Pesänhoitajan tilintekovelvollisuus konkurssin rauetessa

Neuvottelukunta suosittelee, että konkurssin rauetessa pesänhoitajan on annettava pyynnöstä velalliselle ja velkojalle tilitys, josta käyvät riittävästi ilmi konkurssipesän omaisuuden hoitoa, pesän rahavarojen käyttöä sekä muita toimenpiteitä koskevat tiedot. Jos tilitys annetaan, tulee se tallentaa myös Kostiin.

Helsingissä, 30. päivänä lokakuuta 2019

Sami Uoti

Riku Jaakkola

puheenjohtaja

sihteeri

Liitteet

Raukeamisesityksen malli

Raukeamishakemuksen malli